

Trots att fler lärare rekryterats och nya skolhus byggts, är överfyllda klassrum ett vanligt problem.

FOTO: HENRIK HÄGGSTRÖM

Överfulla skolor går i skift

Skolreform med för lite resurser ger försämrade undervisning

Gratis skola för alla har länge varit ett krav i den internationella debatten om utbildning för alla. Ett helt rimligt krav, kan tyckas.

Men när Tanzania gjorde just det, slopade avgifterna i primärskolan, ökade inskrivningen av nya elever kraftigt inom loppet av bara några år. Det ledde till en skriande brist på lärare och klassrum och många barn får inte den kunskap de behöver.

Msingiskolan ligger ett stenkast utanför Arusha i norra Tanzania. I området har skolorna alltid haft en relativt hög andel inskrivna barn. Men precis som på många andra platser runt om i landet har Msingiskolan de senaste åren känt av ett kraftigt ökat elevtryck.

Mark Ringia, rektor på Msingiskolan,

berättar att de drygt 1 000 eleverna numera får läsa i två skift, annars räcker varken lärare eller klassrum till.

– Jag är glad över att så många föräldrar i det här området väljer att skicka sina barn till skolan. Samtidigt vet jag att klasserna är alldeles för stora idag. I snitt har vi 65 barn i varje klass.

De överfyllda klassrummen är inget unikt för Msingiskolan. Det är få skolor i Tanzania i dag som kan leva upp till de rekommenderade 40 eleverna per lärare. Sedan skolreformen PEDP, *Primary Education Development Programme*, sjösattes 2002, har antalet inskrivningar i primärskolan i Tanzania ökat ordentligt. Uppgifter pekar på att antalet inskrivna elever bara under det första året ökade från 1,1 miljoner elever till 1,6 miljoner. Sett ur den synvinkeln har skolreformen lyckats. Det övergripande målet med PEDP

var att bryta utvecklingen med allt färre barn inskrivna i skolan.

Elever hjälper elever

För rektor Ringia har det ökade trycket framför allt inneburit att det blivit trångt i klassrummen. Samtidigt säger han att reformen ändå inneburit att fler lärare kunnat anställas.

– Vi löser det så gott vi kan, det måste gå, säger han.

Och precis som i andra skolor runt om i landet är klassrum, skolbänkar och böcker utnyttjade till det yttersta. Runt varje bord blandas konsekvent de starka eleverna med de svaga.

– De får ta hand om varandra och de duktigare eleverna får stötta de som inte alltid hänger med.

Skolan har även utnyttjat den nya möjlig-

heten att anställa sista årets lärarstudenter som praktikanter på skolan. Rektorn berättar att skolans kommitté, som består av föräldrar och personal, också varit aktiv i att engagera det lokala samhället i skolans problem.

Mark Ringia stegar med bestämda steg över skolgården och visar stolt upp en halv-färdig skolbyggnad med plats för ytterligare två klassrum.

– Det här håller exempelvis föräldrarna själva på att bygga, säger han.

Höja kvaliteten

I ett första steg av 2002 års skolreform slopades skolavgifterna, samtidigt som pengar avsattes för att bygga nya klassrum och rekrytera flera lärare. Målet var fler barn i skolan.

Men PEDP siktar också in sig på att förbättra kvaliteten på undervisningen. Bland annat ska alla lärare erbjudas vidareutbildning. I och med reformen har varje skola även fått ett ökat budgetansvar, samtidigt som föräldrainflytandet i skolans arbete blivit större.

Men trots alla insatser har reformen inte alltid räckt för att svara upp till antalet nyinskrivningar. Bland annat organisationen Hakielimu, som arbetar särskilt med utbildningsfrågor, hävdar i en rapport att om inget görs åt den skriande bristen på lärare och klassrum kommer det att slå tillbaka mot hela syftet med reformen. Hakielumu varnar för att inskrivningarna och närvaron i stället riskerar att minska i framtiden om inte skolmiljön och lärarnas arbetssituation förbättras.

För medan eleverna har strömmat till skolorna och lärarnas arbetsbörda ökat, har deras löner förblivit i princip stillastående. Det som tidigare var ett attraktivt yrke fyllt med status, lockar numera få unga i sitt yrkesval.

I lärarrummet på Msingiskolan berättar en av de kvinnliga lärarna, som inte vill uppge sitt namn, att hennes tjänst rent lönemässigt är att jämföra med en volontärtjänst.

– Det går inte att försörja sig som lärare. Många av mina kolleger jobbar extra för att få det att gå ihop, säger hon.

Läraryrke

Frank Mwambashi håller i trådarna på skol-distriktets statistikkontor inne i Arusha och han är djupt bekymrad över bristen på lärare. Han bläddrar sakta igenom en av sina högar med papper och kommer efter en stund fram till att det i det distrikt där just Msingiskolan ingår finns närmare 2 500 lärare.

– Det betyder att det fattas omkring 800 lärare, säger han.

På frågan om varför det är så svårt att rekrytera nya lärare svarar han att få vill bli lärare och att lärarutbildningarna i landet inte kan svara upp till efterfrågan. På det

Föräldrarna i området snart har byggt färdigt två nya klassrum i Msingiskolan.

FOTO: HENRIK HÄGGSTRÖM

kommer aidsepidemin som slår hårt mot skolektorn, precis som mot andra delar av samhället.

– Under årets första tre månader dog fyra lärare i distriktet i aids, konstaterar Frank Mwambashi torrt.

Det finns siffror som pekar på att nästan 30 000 lärare i landet kommer att dö i sjukdomen inom de närmaste femton åren.

Rektorn Mark Ringia är oerhört stolt över att alltför många barn skickas till skolan men det är svårt att rekrytera nya lärare.

FOTO: HENRIK HÄGGSTRÖM
Texten i detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Dela Lika 2.5 Sveriges licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/>. Verket har publicerats i www.globalarkivet.se

– Samtidigt som vi i dag utbildar fler lärare än före reformen, förlorar vi lärare i aids. Det känns som att vi står och stampar på samma plats.

Alltför många slutför inte

Även om inskrivningarna de senaste åren ökat är det förstas inte givet att alla barn går igenom hela primärskolan. Än mindre är det säkert att de fortsätter genom sekundärskolan, som fortfarande är avgiftsbelagd.

– I vårt distrikt ser vi dock att fler lyckas med primärskolans slutprov, det är glädjande. Samtidigt vet vi att bara några få av dem har råd och får plats att fortsätta i sekundärskolan, säger Paul Mwambashi.

Rent konkret innebär flaskhalsen att bara sex-sju procent av landets alla elever kan läsa vidare. Däri ligger också nästa stora utmaning.

NADJA DEBOVE

PEPD startade 2002 och är ett skolreformpaket som den tanzaniska regeringen utvecklat tillsammans med en rad biståndsgivare, däribland Sverige. Det omfattar hela utbildningssektorn från skolnivå upp till de ansvariga myndigheterna. Målet med programmet är att alla skolmogna barn ska få en chans att börja skolan.